

Bir işçi nasıl yaşar?

Nasıl çalıştığımızı, nasıl yaşadığımızı anlamak için biraz da vaziyetimizi tetkik edelim. Sabahın karanlığında işe başlarız 10-12 hatta bazen de 14 saat çalışıyoruz. Öğlen paydosu yapılan yerler pek azdır.. İşbaşında ayak üzerinde kuru, soğuk şeylerle karnımızı doyuruyoruz.. Aldığımız yevmiye hiç mesabesindedir. Yarı aç bir halde yaşıyoruz.. Bir de hastalanır veya işsiz kalırsak, bütün ailemizle beraber mahvolduk demektir..

Bu fena ve gay-i kabil-i tahammül vaziyeti bizzat kendi nefsinde tecrübe edip bilmeyen tek bir işçi bulunamaz..

Peki, şu halde işçiyi patronun tazyikinden, ustasının küfürlerinden kim koruyacak?.. Çocuklarının daha pek küçük yaşta fabrikaya gidip sıhhatlerini kaybetme-

meleri için onun işgününü kısaltıp yevmiesini kim arttıracak?.. Velhasıl maddi vaziyetini kim iyileştirecektir?..

Patron İşçilerin Vaziyetini İyileştirebilir mi?

İşçilerin vaziyetini iyileştirmek için belki bizzat patronun kendisi meşgul olur?.. Acaba bu mümkün mü?.. Hayır, hiç şüphe (s.4) yok ki mümkün değildir.. İşçilerle, patron ve fabrikatörlerin barışması asla kabil değildir.. Ve bu hiçbir zaman olamaz! Her patron, mümkün mertebe işçiyi çok çalıştırmak ve az para vermekte menfaattardır.. Bir işçi nerede yaşıyor, kendisiyle ailesi nasıl geçiniyor. Bütün bunlar bir fabrikatör, bir patronu hiçbir şekilde alâkadar etmeyen şeylerdir. İşçiler, hastalandıkları veya kuvvetten düştükleri zaman patronların bilâ mer-

hamet onları işten çıkardıklarını ve yerlerine daha genç işçiler aldıklarını bilmeyen kim var?.. Hayır, kapitalistler işçilere yardım edemezler.. Onlardan ancak cebir ve tazyik beklenebilir..

Hükümet Ameleyi Müdafaa Edebilir mi?

Belki hükümet, ameleyi müdafaa eder?.. Fakat şunu iyice bilmemiz lâzımdır ki, hükümet iktidarı amelesi sınıfının eline geçmedikçe bu da mümkün değildir. Kapitalistlerin -yerli, ecnebi- hükümler oldukları yerlerde, hükümet iktidarını kendi ellerinde bulundurmağa her an için gayret ederler! Sermayedarlar sırf amelesi takip ettirmek için, büyük bir polis ve hafiye ordusu beslerler.. Umumi müessesata, devair, orduya hep kendilerine muti adamları doldururlar.. Bu suretle bütün

hükümet aparatını kendilerine tâbi kılmış olurlar.. Kapitalistler, hâkim oldukları yerlerde, veyahut polis kuvvetlerinin işçileri patronlara karşı müdafaa etmelerine hiç müsaade ederler mi?.. Sermayedarlar buna, hiçbir zaman imkân vermezler...

İşçilerin memnun oldukları her defasında, yevmiyelerini yükseltmek için grev yaptıkları veya tezahüratta buldukları (s.5) her anda hükümet, derhal bunların üzerine ordu veyahut polis kuvvetlerini sevk eder... Grevci amele ile polis ve asker arasında kanlı müsadematın vukuu, sık sık her yerde görülüyor... Amele patronlardan şikayet maksadıyla mahkemeye müracaat ettiği zaman neticeden kim kazanıyor?.. Kapitalist değil mi? Bu, gayet tabiidir.. Çünkü mahkemesi de, polisi de, ordusu da, hükümeti de velhasıl herşeyi sermayedarların lehindedir. Bu itibarla işçilerin hükümetten bir yardım beklemeleri pek mânâsızdır...

Her İşçi Münferiden Kendisini Müdafaa Edebilir mi?

Şu halde işçileri burjuva hükümeti tazyikinden, kapitalist istismarından kim kurtarabilir?.. Belki bunu her işçi, kendi kendine münferiden yardım etmek suretiyle yapabilir!.. İşçilerin, kendi iş günleri, yevmiyeleri ile çalışma şartları hakkında patronlarla, ustalarla ayrı ayrı konuşmaları, uyuşmaları daha iyi değil midir?

Hayır, hiç şüphe yok ki, daha iyi değil, daha fenadır.. Çünkü, kadın, çocuk, kalifiye olmayan işçiler gibi daha zayıf ve daha tecrübesizleri patronların kendilerine teklif ettiği şerait dahilinde çalışmağa, yevmiye almağa razı olurlar.. Şayet onlar bu şartlara razı olmazlarsa patron kendilerini kovmakta ve yenilerini tedarik etmekte hiçbir müşkilât çekmez... Hatta usta ameleler, şimendiferci, gemici, tornacı makinist gibi daha tecrübeli işçilerin bile, her zaman kendilerine verilmesi mutad olan yevmiyeyi de alamadıkları zamanlar pek çoktur... Çünkü bunlarda da bir kısmı daha şurludur. Daha fazla talepkârdır.

(s.6) Bir diğer kısmı ise sükût eder.. Eski şairlerden birinin dediği gibi

“Ne verseler ona şakir,
ne kılsalar ona şad”

Tabii bunlar diğer arkadaşlarına iştirak etmezler.. O zaman kapitalist bunları daha ufak bir yevmiye ile kabul eder.. Ve bunlar artık patronun yarıdakısı, kuyruğu olurlar.. Patron çok mecbursa, tabii o zaman, ilk fırsat zuhurunda tard edebilmek üzere bir miktar fazla yevmiye vermek suretiyle diğer daha talepkâr işçileri de kiralar.. Görülüyor ki, münferiden patronlarla pazarlığa girişen işçiler hiçbir şey kazanamazlar.. Patron onları hem kandırabilir, hem de kovabilir..

İşçiyi Ancak Sendikalar, Meslek Birlikleri Müdafaa Edebilir!

Hakikat halde, işçiye ne münferiden kendisi, ne de kapitalist veya burjuva hükümeti hiç, hiçbir kimse yardım edemez!.. Onun menfaatini, hakkını patronlara karşı koruyamaz!..

Fakat işçiler hep birlik olarak, müştereken kendi sendikaları, cemiyetleri, meslek birlikleri vasıtasıyla harekete geçtikleri anda iş tamamıyla başkalaşır.. O zaman her işçinin, patronla ayrı ayrı konuşmasına, pazarlığa girişmesine lüzum kalmaz.. Bunun yerine onu temsil eden sendikanın mes'ul adamları bu müzakeratı, bu pazarlığı yaparlar..

İşçiler daha evvel, kendi sendikalarında, bu meseleleri uzun uzadıya görüşür ve muayyen kararlara geldikten (s.7) sonra, bu kararları müdafaa etmek üzere vekillerini, mümessillerini gönderirler. Bu işçi mümessilleri, patronlarla yaptıkları müzakeratta bütün işçilerin menfaatini müdafaa ederler.. Veya patronların her işçi ile ayrı ayrı değil, fakat sendika ile toptan bir mukavele yapmasını talep ederler.. İşte buna, *kollektif mukavele* derler. Bu böyle bir mukaveledir ki, bilâ istisna o müessesedeki bütün işçilere şâmilidir... Bu mukavele, bütün ve şeriatini, yevmiye, işgünü, bütün mesaili ihtiva eder.. Bu suretle her işçi hakkının lâzım geldiği gi-

bi müdafaa edildiğine, kendisinin de unutulmadığına emin olur.. Binnetice, patronlar da, münferiden işçilere çıkışmak imkânlarını bulamazlar.. Çünkü karşılarında tek bir kişi değil, fakat bir kitle, bir kollektif vardır..

Demek ki, sendikalarda teşkilatlanmış işçileri patron öyle istediği gibi istismar edemez...

Fakat kapitalist, işçilerin istediği şeraite razı olmaz ve sendikayı tanımak, onunla kollektif bir mukavele yapmak istemezse, o zaman sendika bütün işçileri işten çekerek patronu, o fabrika veya müesseseyi kapatmağa icbar eder..

Sendika, işçileri çalışmaktan alıkoyduysa, o zaman onlara gerek kasasından, gerekse diğer işçilerin ianesinden yardım eder.. Sendikanın âzâsı ne kadar çoksa tabii ki maddî vasıtaları da o kadar boldur..

İşçiler geniş mikyasta ne kadar teşkilâtli iseler, bunların çalışmadığı anlarda, işe gidip kendilerine ihanet edecek işçilerin miktarı da o nisbette azalır...

Maamafih, bu işçi-patron mücadelesinde işçilerin hezimetiyile (s.8) neticelenen birçok vak'alar var.. Bu bilhassa işçiler arasında kâfi bir vahdet olmayışından, aralarındaki hainlerin, *şütüreybergerlerin* bozgunculuk etmesinden ileri gelmiştir...

Şayet patron, grev kırıcısı hain ameleleri bulamazsa, şayet sendika bütün işçileri nefsinde cem' etmişse ve bunlar aidatlarını muntazaman veriyorlarsa, o zaman bütün grev müddetince grevci ameleye yardım etmek, bu suretle grevi nihayete kadar idame ettirmek, binnetice patronu itaate mecbur etmek pekâlâ mümkündür.

Patronlara karşı mücadele esnasında, amelenin birbirlerine yardım ve çok sağlam bir solidarite göstermeleri lâzımdır..

Bundan maada her işçi yoldaş, diğer bütün işçilerle çok sıkı bir kan rabıtası hissetmelidir.. Bir işçi bütün işçiler için, ve bütün işçiler de bir işçi için mes'ul olmalıdırlar..

Sendikalar, işçilerin iktisadî vaziyetlerini iyileştirmek için yaptıkları mücadelelerde onlara rehberlik ettiği gibi, diğer bir sıra meselelerde de onlara yardım ederler..

Sendikalar, işsiz kalan işçilere iş arayıp buldukları gibi, ölüm, doğum, hastalık anlarında da kendilerine nakdî muavenette bulunurlar. Aynı zamanda işçilere hakiki nasihatler veren bürolar da organize ederler..

Bundan maada sendikalar, ümmilîğe karşı gece kursları, mektepler, spor şubeleri de vücuda getirirler..

Bu suretle sendikalar, işçilerin maddî ve manevî seviyelerini yükselttikleri gibi onu cemiyet hayatına alıştırlar.. Onu tenvir ederler..

İşte sendikaların işçilere verdikleri faydalar..

(s.9) Sendikalar Nasıl Teşkil Edilmelidir?

Bir Sendikanın Teşkiline Nasıl Başlamalıdır?

Sendikaların zaruret ve ehemmiyetini anlamış birkaç işçi, her müessede bulunabilir.. Bidayette bu işçilerin miktarı üç-beş kişi de olsa yine kâfidir... İşte bunlar sendikaları teşkil edecek heyet-i müteşebbise- teşebbüs komitelerini vücuda getirebilirler.

300 işçisi bulunan bir mensucat fabrikasını alalım... Buradaki üç dokuyucu işçi, mensucat sendikasını teşkil için, teşebbüs komitelerini vücuda getirmeğe karar vermiş olsunlar.. Eğer o memleketin başka bir şehrinde bu nev'i bir sendika yani mensucat sendikası mevcutsa, o zaman teşebbüs komitesi, kendilerine yardım edilmesi, ve müşterek mesâi için bu sendika(ya) müracaat eder.. Maamafih aynı şehirde bir başka sanat şubesine (s.10) mensup da olsa, bir diğer sendika mevcutsa, teşebbüs komitesi, teşrik-i mesâi edilmesi için vereceği tahsisatlarla yeni teşkilâta yardımı dokunabilen- bu sendikaya da müracaat eder..

Teşebbüs komitesi, sendika teşkilî lehinde tahrikât yapmağı ve mümkün mertebe çok miktarda

işçiyi bu sendikaya âzâ olarak celb etmeğı kendisine vazife edinir.. diğer imkânları düşünmeksiniz, teşebbüs komitesi yalnız şifahî propagandada bulunabilir.. Teşebbüs komitesi âzâsından herbiri, aynı zamanda olarak, fabrikanın grup içtimalarında, müessesede dahilinde sendika teşkilî lehinde tahrikât yapar.. Diğer sendikalar da kendisine yardım ederse bir beyannamecik de neşredebilir..

O şehir veya o havalide bir tek mensucat fabrikası bulunuyorsa, o zaman o sendika da yalnız bir fabrika işçilerinden mürekkep olur. Fakat fabrikaların adedi birkaç tane ise, teşebbüs komitesi diğer fabrikalardaki işçileri de sendika teşkilî için kazanmağa gayret eder... Diğer taraftan ve o fabrikalardan herbirinde kendisine yardımı dokunacak olan ve böylece "teşebbüs komitesine yardımcı" gruplar denilebilen yoldaş gruplarını da yapmağa çalışır. Sendika kendisine celbedilen işçilerin çokluğu nisbetinde daha iyi ve daha kolay faaliyette bulunabilir.. Sendika teşkilî lehinde propaganda yapan teşebbüs komitesi âzaları, evvelce sendikaya âzâ olmak arzusunu izhar etmiş işçileri de nazar-ı itibara alırlar. (s.11). Bir müdet sonra kendisinde sendika teşkilî meselesi kat'i surette kararlaştırılan umumî bir içtima' akd edilir.. Bu umumî içtima'ı yapmadan evvel burada halledilmesi ve karar altına alınması lâzım gelen aşağıdaki meseleleri de evvelceden hazırlamak lazımdır:

1 Sendika programının kabulü.

2 Heyet-i idare intihabatı

Sendikanın Programı

Bu meseleleri, bilhassa program projesini hazırlamak teşebbüs komitesine düşer.. Sendikanın programı, onun kanun-u esasisi demektir. Her cemiyetin, bu meyanda sendikaların da, gayesi, maksad-ı teşekkülü ve nasıl çalışacağı hakkında bir fikri olması lazımdır.

Bilhassa bunun için, içtima'da toplanmış olan sendika âzâlarının program hakkında bir hü-

küm vermeleri zaruridir.

Program umumiyetle başlıca aşağıdaki meseleleri ihtiva eder:

1 Sendika ne maksatla teşkil ediliyor.

2 Sendikaya kimler âza olabilir, âzâlık hakkı.

3 Sendika nasıl teşkil edilmiştir ve nasıl çalışıyor.

4 Sendikanın mali faaliyeti..

Evvelce de söylediğimiz gibi *sendikalar, işçilerin kapitalistlere karşı menfaat ve haklarını müdafaa için teşkil edilirler..* Bunu, programa da koymak lazımdır.. Bundan maada, sendika, dersler, mektepler, klüpler vücuda getirmekle, işçilerin ve işçi çocuklarının (s.12) tenviri maksadını da takip edebilir... Ve nihayet, işçi kiralamağa mahsus tavassut büroları, ölüm, hastalık ve grev vukunda işçilere yardım için muavenet kasaları yapmak suretiyle de hizmette bulunur..

Kimler Sendika Âzâsı Olabilir?

Her işçinin sendikaya âzâ olabileceğini daima nazar-ı dikkatte bulundurulmalıdır.. İşçi, gündüz veya gece işçisi imiş, usta veya kur'a amelelisi imiş, şu veya bu dine mensupmuş, şu veya bu fırkanın âzâsı imiş, bütün bunlardan hiçbirinin ehemmiyeti yoktur ve sendika için bunlar hiçbir mâna ifade etmezler.

İşgücünü satan kadın, erkek genç, ihtiyar her işçi sendika âzâsı olabilir.

Sendikalar, geniş bir demokrasi esası üzerine kurulurlar. Sendika âzâsı her işçi için aynı bir hukuka mâliktir.. İntihap etmek, edilmek, bilâ kaydüşart, sendika âzâsı her işçinin hakkıdır.. Sendikanın teşkilât, faaliyet ve hayatına ait meseleler ekseriyet-i ârâ ile karar altına alınırlar.

Ekseriyetle ittihaz edilen kararlara her sendika âzâsı işçi itaate mecburdur.. Sendikanın muntazam iş görebilmesi için en mühim şartlardan birisi disiplinidir. Disiplinin ihlâl edilmesi, sendika kararlarının infaz edilmemesi, sendikanın arkadaşlara tahmil ettiği vezaifin adem-i ifası muhakkak surette sendikanın de inhilâlini mucip olur.. Buna binaen, şu

veya bu arkadaşın fena hareketinden (s.13) dolayı sendikamızın umumî faaliyetinin sekteye uğramamasına bütün sendika âzâsı büyük bir gayret göstermelidirler.. Bu her işçi arkadaşın gayet faal bir surette sendika hayatına iştirak etmesiyle temin edilebilir.. Bütün bunlar, ancak doğru bir teşkilât esası üzerine bina edilen sendikalarda mümkündür..

Herşeyden evvel bizzat işçi kitlelerinin mahallinde çalışması esasına müstenit aşağı, şube teşkilâtları koymak lazımdır.. Meselâ, fabrikada, imalâthanede, madenlerde -memur sendikası olduğuna nazaran- devairde, köylerde gibi.. Yani bir müessesede çalışan bütün işçiler, umumî içtima'larında müessesenin ismiyle tesmiye edilen komiteler intihap ederler.. Fabrika komitesi, maden komitesi ilâhere gibi..

Sendikamızın İdare Heyeti

Müessese veya fabrika çok büyük olup bütün âzâyı biraraya toplamak mümkün değilse, o zaman her sanat şubesi kendi kendi murahhaslarını komiteye gönderir... Komiteler, bulundukları müesseselerde, kendi âzâları arasında o müesseseye ait bütün sendika faaliyetlerini sevk ve idare ederler..

Komiteler teşekkül ettikten sonra bunları kendi aralarında birleştirmek lazımdır.. Bunun için de, o müessese komiteleri, meselâ mensucat fabrikaları komiteleri konferans halinde toplanırlar.. Bu konferansa, umumî içtima'da intihap edilmiş işçi murahhaslar da gönderilir.. Konferans o şehir veya o muntıkadaki bütün mensucat fabrikalarına ait mesâili tetkik ve halleder.. Yine (s.14) bu konferans, gelecek konferansa kadar sendika faaliyetini idare edecek olan heyet-i idareyi de seçer.. Heyet-i idare, reis, kâtip ve kasadardan mürekkeptir.. Sendika heyet-i idaresi grev, kollektif mukavele vesaire gibi mühim meselelerde müessese veya fabrika komiteleri âzâlarıyla istişare eder.. Veyahut da bütün fabrikalardan gelen murahhasların iştirakiyle bir murahhaslar içtima'ını davet

eder. Heyet-i idare, bu fabrika komiteleri vasıtasıyla o müessese dahilindeki amelenin vaziyetinden, onların yevmiyesinden haberdar olur.. Yine bu komiteler vasıtasıyla patronlarla işçiler arasında, amele namına, kollektif mukaveleler akd eder.. Ve mahkeme ile hükümete karşı amelenin haklarını, menfaatlerini müdafaa eder..

Aidat

Bundan maada heyet-i idare, aidatın da muntazam bir şekilde verilmesine dikkat eder.

Sendikamızın mali vaziyetine, ayrıca, büyük bir ehemmiyet atfetmek icap eder.. Muntazam ve sabit bir aidat vaz'etmek, bunun muntazaman tediyesine nezaret etmek, sendikamızın varidat ve masarfaının muntazam bir hesabını tutmak da lazımdır.

Sendikalardaki duhuliye ve aidat muhtelif şekillerde olabilir. Alınacak aidat aylık kazancın yüzde bir veya ikisi nisbetinde olabildiği gibi bunu üç ne' ve, üç gruba tefrik etmek de mümkündür: küçükler, kadınlar ve kara amele için.. Mütéhassıs işçiler de ayrı bir grup teşkil ederler.. Veyahut da alınan yevmiyelere nazaran sabit bir aidiye ve sabit bir duhuliye tesbit (s.15) edilir.. Meselâ duhuliye on kuruş, aidat da on, yirmi ve kırk kuruş tarzında olabilir.. Meselâ Çin'deki bazı fabrika amelelerinin aidatı bu şekilde sabit bir miktardır.. Mamafih hepsinden iyisi bunu umumî içtima'nın kararına bırakmaktır.

Bir Müessese veya Fabrika Ancak Tek Bir Sendika Olmalıdır.

Sendika teşkil edilirken dikkat ve gayret edilecek en mühim nokat bir fabrika veya müessesede ancak tek bir sendikamızın bulunması keyfiyettir... Bunların taaddüdüne hiçbir şekilde imkân verilmemelidir. Bunun için de meselâ bir mensucat fabrikasını nazarı itibare aldığımızı göre, orada çalışan dokumacı amele ile beraber, elektrikçilerin tornacıların, tesviyecilerin, kara amelenin de yalnız bu mensucat sendikasında âza olması lazımdır.. Bir müessese veya fabrikada sendi-

kaların adeti taaddüt edecek olursa, o zaman işler doğru bir şekilde yürümez.. Bundan maada şunu da nazarı dikkate almalıyız ki, aynı bir fabrikada çalışan muhtelif sanat şubeleri ameleleri arasında münasebet, diğer bir fabrikada çalışan aynı sanat şubesine mensup ameleler(le) olacak münasebetten daha sıkı ve daha yakındır.. Meselâ, mensucat fabrikasındaki bir tornacı, iş itibarıyla bir başka fabrikanın tornacısıyla değil, fakat çalıştığı mensucat fabrikasındaki dokuyucu ile daha çok alâkadar ve bağlıdır. Mensucatçılar grev ilân ettiği zaman o fabrikadaki tornacıların da bunlara iltihak etmesi zaruridir..

Teşebbüs komitesinin bütün bunları iyice hesaplaması ve umumî içtima'da izah etmesi lazımdır, umumî içtima' programı (s.16) tetkik ve onda lazım gelen tashihati yapar.. Onu kabul eder.. Bundan sonra, artık bilfiil sendika teşekkül etmiş olur.. Daha sonra da, en faal ve en ziyade itimadlı haiz işçi yoldaşlardan bir idare heyeti intihap edilir..

Sendikamızın İşleri Nasıl Cereyan Etmelidir?

İlk devirlerde umumî içtima'ları sıkça akd etmek lazımdır. Umumî içtima'lar arasındaki fasıla esnasında idare heyeti âzâları büyük bir dikkatle şunları hassaten tetkik ve tatbik etmelidirler:

1 Muhtelif fabrikalardaki kadın, erkek, genç işçilerin vaziyetleri, evlerindeki hayatları, aldıkları yevmiyeler, iş (çalışma) şeraiti..

2 Aynı sanat şubesine mensup muhtelif fabrikalardaki ameleleri birbirlerine yaklaştırmak.

3 Diğer sendikalarla ve merkezî sendika teşkilâtıyla rabitâda bulunmak ve onların tecrübe ve nasihatlarından istifade etmek..

Heyet-i idare, dikkatli çalışmak, teşkilâtı adım adım kurmak ve bütün işçileri kendisine celbetmek sahasındaki mesaisinden sonra kısa bir zaman zarfında bütün işçilerin menfaatini gözeterek sağlam bir sendika ortaya çıkarmış olacaktır...

Şubat 927